

RAPOR

TÜRKİYE'DE GÜVENLİK SEKTÖRÜNÜN DÖNÜŞÜMÜ POLİSLİĞİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI

ÖMER ASLAN

POLİS AKADEMİSİ YAYINLARI

TÜRKİYE'DE GÜVENLİK
SEKTÖRÜNÜN DÖNÜŞÜMÜ
POLİSLİĞİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI

Yrd. Doç. Dr. Ömer Aslan

TÜRKİYE'DE GÜVENLİK SEKTÖRÜNÜN DÖNÜŞÜMÜ POLİSLİĞİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI

.....
COPYRIGHT © 2016 Polis Akademisi Başkanlığı.

Bu yayının tüm hakları Polis Akademisi'ne aittir. Kurumun izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımını yapılamaz.

Bu yayının içeriği Polis Akademisi Başkanlığı'nın resmi fikirlerini yansıtmamaktadır. Analizde yer alan bilgi ve fikirler hakkındaki sorumluluk tümüyle yazar(lar)ın kendi(leri)ne aittir.

.....
Polis Akademisi Yayınları: 15

Rapor No: 2

ISBN: 978-605-4619-42-9

Birinci Basım: Temmuz 2016

İkinci Basım: Nisan 2017

.....
POLİS AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI

Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Terörizm ve Güvenlik Araştırmaları Merkezi (UTGAM), Necatibey Caddesi No: 118 Anıttepe 06400 Çankaya-Ankara/Türkiye

Tel: +90 (312) 4629087-91-92-93

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ	5
GİRİŞ	6
TÜRKİYE'DE GÜVENLİK SEKTÖRÜ REFORMU	10
JANDARMA'NIN SİVİL GÖZETİMİ	14
İÇ GÜVENLİK YASASI ve POLİS REFORMU	18
İÇ GÜVENLİK YASASI'NIN SİYASAL BAĞLAMI.....	20
DAHA PROFESYONEL BİR POLİSE DOĞRU MU?.....	25
SONUÇ.....	28

YÖNETİCİ ÖZETİ

Kolluk kuvvetleri Türkiye’de güvenlik mimarisinin en önemli aktörlerinden olmalarına rağmen *Güvenlik Sektörü Reformu* söz konusu olduğunda ihmal edilemedi. ‘Polis reformu’ 2002 yılından önce gündeme geldiğinde terörle mücadelede polise daha fazla rol verilmesi olarak anılır ve uygulanırken, 2002 sonrası ilk dönemde ‘karakollarda işkencenin önüne geçilmesi’ olarak hayata geçirildi. Son dönemdeyse özellikle de polisin sürdürülebilir demokratik sistemdeki vazgeçilmez fonksiyonu ve polisi ilgilendiren küresel plandaki yeni eğilimler, kolluk kuvvetlerinde reform konusunu öne çıkardı. Türkiye’de 2013 ve 2014 yıllarında meydana gelen Gezi Parkı Protestoları, 17-25 Aralık (2013) darbe girişimi ve 6-7 Ekim (2014) olayları AK Parti iktidarını polisin demokrasi, hukuk, düzen ve özgürlükler düzleminde yeni fikirlerin, değerlerin ve normların ortaya çıktığı yeni döneme nasıl hazırlanabileceği üzerine düşünmeye ve politika geliştirmeye sevketti. Hükümetin yeni adımlar atılmasını gerektiren devlet-toplum, toplum-siyaset, devlet-siyaset ve siyaset-toplum ilişkileri sahasındaki ilk somut adımı 2015 yılının Nisan ayında kabul edilen ve ‘İç Güvenlik Yasası’ olarak anılan 6638 sayılı “Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” oldu. Bu Kanun, ilgili yasalarda yaptığı değişiklikler ve polis eğitimi ve Polis Akademisi gibi yegâne polis eğitim kurumlarında getirdiği yeniliklerle polis reformunu gerçekleştirmeye yönelik en önemli adım olmaya matuftur. İddia edilen bu adımın içeriği, sınırları ve getirileri bu raporun ana konusunu oluşturmaktadır.

GİRİŞ

Kamuoyuna ‘İç Güvenlik Yasası’ olarak yansıtılan 6638 sayılı “Polis Vazife ve Sahiplik Kanunu, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” Türk siyasetinde son dönemde en çok tartışma yaratan konuların başında geldi. AK Parti hükümeti, özellikle de Çözüm Süreci ve küresel siyasetteki yeni dengesizlik ve belirsizlik unsurlarına cevaben bu yasayı çıkartma gerekliliği duyduğunu beyan ederken, farklı kesimler ‘polise sınırsız güç sağladığı’ ve ‘Jandarmayı İçişleri Bakanlığına bağlayarak hükümetin siyasal bir aracı haline getirdiği’ iddialarıyla bu yasayı hükümetin otoriterleştiği suçlamalarının yeni bir kanıtı olarak sundular. Mevcut siyasal kutuplaşma yasanın daha soğukkanlı olarak, farklı bağlamlarda değerlendirilmesinin önüne geçti. Hâlbuki yasa birçok bakımdan Güvenlik Sektörü Reformunun uzun süredir beklenen, gecikmiş bir adımı olarak görülebilir.

‘Silahlı Kuvvetlerin Demokratik Gözetimi’ kavramı, AK Parti Hükümetleriyle birlikte kamusal söyleme dâhil olan ‘Güvenlik Sektörü Reformu’nun merkezine oturdu. Türkiye’deki güvenlik sektörü mimarisi istihbarattan jandarmaya, polisten silahlı kuvvetlere kadar çok-aktörlü bir yapıya sahip olsa da, güvenlik sektörü reformu çabası neredeyse tamamen ‘Silahlı Kuvvetlerin Demokratik Gözetiminden’ ibaret sayıldı, istisnasız olarak Türk Silahlı Kuvvetleri’nin (TSK) siyasal sistemdeki rolünü demokratikleştirmeye dönük gerçekleşti. Bunun da nedeni, TSK’nın, siyasal sistemdeki hâkim pozisyonu nedeniyle herhangi bir seçilmiş hükümetin meşru hareket alanını kısıtlayabilen en güçlü aktör olmasıydı. Ancak Güvenlik Sektörü Reformu söz konusu olduğunda akla hemen silahlı kuvvetlerin gelmesi Türkiye’ye has bir durum da değildi. Marenin’in de söylediği gibi “Güvenlik Sektörü Reformuna ilişkin tartışmalar çoğunlukla asker ve istihbarat servisi üzerine yoğunlaşırken, polis ve diğer adli ve destek birimlerine fazla ilgi gösterilmemektedir.”¹ Gerçekten de ordu komuta kademesi ve seçilmiş sivil siyasetçiler arasında dışarıya yansıyan fikir ayrılıkları, as-

1 Otwin Marenin, “Restoring Policing Systems in Conflict Torn Nations: Process, Problems and Prospects”, Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, DCAF Occasional Papers Issue:7 (June 2005), s.24

keri darbe olasılığının artık imkânsıza yakın görüldüğü Batı demokrasilerinde² bile büyük ilgi çekerken, polislik uygulamaları ve genel anlamda polis hizmetlerine ilişkin hususlar, istisnai dönemler haricinde pek gündeme gelmemektedir.

Bununla birlikte son on yıl içerisinde yalnızca silahlı kuvvetlere ve istihbarat kurumlarına odaklandırıan bu tutumun değişmesi gerektiğini **gösteren çok ciddi olaylar meydana geldi**. Küresel siyaset geriye kalan son sömürgelerin bağımsızlıklarını kazandığı, Avrupa'da büyük öğrenci hareketlerinin görüldüğü ve Amerika'da ırkçılık karşıtı hareketin güçlü bir şekilde ortaya çıktığı 1960'lı yıllara benzer bir belirsizlik ve geçiş döneminden geçmektedir. Farklı saiklerle sokaklara çıkmış farklı ülkelerdeki çeşitli gruplar ülke içi, bölgesel ve küresel siyasette var olan statükoya meydan okumakta, 'liberal demokrasilerin' konforlu alanlarını ve birçok kolaycı varsayımını tehdit etmiş gözüküyor. 2007-2008 küresel finansal krizi, Amerika Birleşik Devletlerinde 2011 yılında başlayan 'Wall Street' i İşgal Et' eylemleri, Londra, Frankfurt ve Paris'teki öğrenci ve aktivist eylemleri, , Ortadoğu ve Kuzey Afrika'yı etkisi altına alan Arap İsyanları ve Ortadoğu, Sahra-altı Afrikası ve Doğu Asya'daki insani krizler, hukuk ve siyaset, güvenlik ve özgürlükler, popülizm, çoğulculuk ve demokrasi tartışmalarını yeniden tetikledi.³ Dini, etnik, sınıfsal, ırksal ve azınlıklara ilişkin külleştiği düşünülen –veya umulan– fay hatları, başta Batılı ülkelerde olmak üzere yeniden alevlendi. **Çözülme yen küresel krizlerden beslenen aşırı sağ ve aşırı sol akımlar Batılı ülkelerde statükoyu ciddi anlamda tehdit eder hale geldi.**

Bu gelişmeler sonucunda farklı ülkelerdeki politika yapıcılar, "halkın polis davranışlarının da biçimlendirdiği, polisliğin şekli ve içeriğine dair algısı, sosyal düzenlerini meşru veya gayr-ı meşru hale getirme, sosyal düzene ilişkin değişiklikleri sürdürme veya altını kazıma ve yalnızca güvenlik sektöründeki reformları değil sosyal ve siyasal hayattaki diğer faktörlere de yol verme gücüne sahip"⁴ olduğunu bir kez daha gördüler. Diğer bir deyişle, içinde bulunulan küresel belirsizlik ve muhtemel dönüşüm sürecinde polisliğe ilişkin meseleler artık hafife alınamayacak kadar önemli görülmektedir.

Bunu farklı Avrupa ülkelerinde ve Amerika Birleşik Devletlerinde takip edilen birtakım somut politikalarda görmek mümkündür. İngiltere'de polisin Soğuk Savaşın sona ermesinden sonra yeni döneme hazırlanması amacıyla ilk kez 1990'ların başında gündeme gelen polis reformu 2013 yılında yeniden ortaya atıldı. İngiltere hükümeti İngiliz Metropolitan Polisinden sorumlu Emniyet Müdürü John Stevens'tan polis reformu için **önerilerde bulunmasını talep etti**.⁵ Ciddi boyutlara ulaşan sokak gösterileri ve İngiliz İçişleri Bakanı Theresa May'in ifadesiyle "skandal polis davranışlarına işaret eden bazı olaylar ve bulgular"⁶ sonrasında İn-

2 Ivan Perkins, *Vanishing Coup: The Pattern of World History since 1310* (Rowman & Littlefield, 2013).

3 Küresel dalgalanma ve var olan kavram setlerinden duyulan popüler memnuniyetsizlik ve bunun olası sonuçları üzerine tanınmış bir siyaset bilimcinin verdiği yanıt için bkz. Francis Fukuyama "America in Decay", *Foreign Affairs*, Vol. 93, No: 5 (September/October 2014), ss. 3-26.; ayrıca Yascha Mounk, "Pitchfork Politics: the Populist Threat to Liberal Democracy", *Foreign Affairs* (September/October 2014): 27-36

4 Marenin, "Restoring Policing Systems in Conflict Torn Nations", s. 26

5 John Rentoul, 'Police Reform: the Lord Stevens' Report has much to Recommend it –until he drops the baton', *The Independent*, 21 Mayıs 2015.

6 'Home Secretary On Police Reform', Oral Statement to the Parliament, 22 Temmuz 2014, <https://www.gov.uk/government/speeches/home-secretary-on-police-reform>

giltere Başbakanı David Cameron bir yandan polisi ekipman ve sayı olarak güçlendirmek gerektiğinin altını çizirken, diğer yandan polisi “**ıslah edilmemiş son kamu hizmeti**” olarak tanımladı.⁷ ABD de benzer bir süreçten geçmektedir. **Çok sayıda** siyahi vatandaşların farklı eyaletlerde meydana gelen olaylarda polis tarafından öldürülmesi ülkede büyük protestolara neden oldu ve aşıldığı düşünülen ırkçılık sorununu yeniden gündeme taşıdı.⁸ Bazı polis memurlarının da bu cinayetlere tepki olarak öldürülmesi durumu daha da kötüleştirdi. Meslektaşlarının cenaze törenine katılan on binlerce polis memuru, ırkçılığın polisler arasında halen yaygın olduğu yönünde basına demeçler veren New York Belediye Başkanı Bill De Blasio'ya **törende konuşma yaptığı sırada sırtlarını döndü. Daha önce tanık olunmamış böylesi bir protesto gösterisi ABD'de polisin sivil denetimi, polisin seçilmiş sivil yöneticilerinin denetimine ne kadar saygı duydukları** tartışmasını gündeme taşıdı.⁹ ABD Başkanı Barack Obama bu yeni ortamda '21. Yüzyılda Polislik Komisyonu' oluşturdu; yaklaşım ve teçhizat yönünden militerize olmakla suçlanan Amerikan polisini daha da güçlendirmekten bahsederken 'toplum polisliği' kavramını da yeniden canlandırdı. Diğer yandan, ABD'de tüm bu fay hatlarını daha da derinleştirme ihtimali olan Donald Trump'ın 2016 Başkanlık Seçimlerinde ABD başkanı seçilmesi ve sonrasında polis-halk ilişkisine dair getirdiği yorumlar işleri daha da karışık hale getirdi ve derib kutuplaşmalara yol açtı¹⁰

Tüm bu gelişmeler, demokratik bir sivil-asker ilişkileri için cevabı aranan en temel soruyu, yani 'bizi muhafaza etmesi gereken ordulardan bizi kim muhafaza edecek?' sorunun bir benzerini polislik konusunda karşımıza çıkarmaktadır: 'polislere kim polislik yapacak?' Dünyanın farklı yerlerinde politika yapımcılar yeni durum karşısında yasalar, hukuk düzeni, polis ve halk arasındaki güveni tazelemek ve halkın demokrasi, özgürlükler ve hukuka güvenlerini yeniden sağlamak amacıyla polis hizmetini ve polisliği elden geçirme yoluna gitmişlerdir.

Türkiye de birçok mevcut varsayıma meydan okuyan ve denklemleri alt-üst eden toplumsal olaylardan nasibini almış bulunuyor. Tarihçi Barbara Tuchman “herhangi bir olguyu/bilinmezi daha iyi anlayabilmek, dönüp ona bakarak ‘elimizdeki bu olgunun dönüm noktası işte o andı/olaydı’ diyebilmek için, o olgunun sınırlarının dışına çıkmak gerekir”¹¹ der. Türkiye’de de İç Güvenlik Yasasıyla başlatılan polis reformu *sürecinin* dönüm noktasını anlamak için de benzer bir geri dönüşü yapmak gerekiyor. Bu yapıldığında da karşımıza 2013 ve 2014 yıllarında meydana gelen sarsıntılı olaylar çıkmaktadır. Bu iki yıllık sürede meydana gelen üç ayrı siyasal gelişmeye atıfta bulunmak zorunludur: 2013’ün yaz

7 Michael White, ‘Will Police Reforms Lead to a Perfect Law and Order Storm?’ *The Guardian*, 20 Eylül 2012.

8 ‘Rioting erupts in US town of Ferguson following shooting of black teenager by police’, *ABC News*, 11 August 2014; Jeff Smith, ‘In Ferguson, Black Town, White Power’, *The New York Times*, 17 Ağustos 2014.

9 ‘The NYPD Turns its Back on Civilian Control’, *The Dish*, 5 January 2015; Joanna Walters, ‘New York mayor Bill de Blasio refuses to endorse Eric Garner grand jury decision’, *The Guardian*, 7 Aralık 2014; J. David Goodman and Kirk Semple, ‘Another Silent Protest of Mayor de Blasio as Officer Liu Is Laid to Rest’, *The New York Times*, 4 Ocak 2015.

10 ‘Police Push Back Against Trump’s law-and-order speech’, *CNN*, 31 Temmuz 2017, <http://edition.cnn.com/2017/07/29/politics/trump-police-remarks-reaction/index.html>

11 Quoted in John A. Cope, “International Military Education and Training: An Assessment”, McNeir Paper 44, Washington DC: Institute for National Strategic Studies, October 1995, s.40

aylarında patlak veren Gezi Parkı protestoları, 17-25 Aralık (2013) darbe girişimi ve 6-7 Ekim (2014) Olayları. Mevcut iktidar yalnızca kendi varlığını değil, doğrudan demokrasiyi de hedef alan bu gelişmelerden iki temel çıkarımda bulunmuştur: İlkin, küresel ölçekte kendisini gösteren yeni bir istikrarsızlık dalgası söz konusudur. Bu nedenle doğru şekilde işleyen, kuvvetli ve demokratik bir polis gücü ülkede hukuk ve düzeni korumak ve demokratik sistemin özünde var olan ve manipülasyona açık boşlukların sömürülmesini engellemek için elzemdir. Diğer yandan 17-25 Aralık darbe teşebbüsünün de gösterdiği gibi, doğru şekilde ve doğru araçlarla gözetimi yapılmaz ve eylemlerinden sorumlu tutulmazsa, polis de silahını ve silah olarak kullanılabilir suç iddialarını bizatihi demokrasinin kendisini tehdit edecek şekilde istismar edebilir.

TÜRKİYE'DE GÜVENLİK SEKTÖRÜ REFORMU

Silahlı Kuvvetlerin Demokratik Gözetimi' kavramı, Soğuk Savaşın sona ermesinden sonra NATO'nun eski Sovyet toprakları olan Doğu ve Orta Avrupa'ya doğru genişlemesi ve bu ülkelerde demokrasi ve serbest piyasanın teşviki amaçları çerçevesinde ortaya çıktı. NATO 1990'ların başlarında ilk defa 'silahlı kuvvetlerin sivillerce gözetimini' ittifaka üyelik için bir ön şart olarak belirledi.¹² Güvenlik Sektörü Reformunun amacı ise "silahtan alınan güçle devletin istikrarına, bütünlüğüne ve toplumun sivil kurumlarca yönetilme kapasitesine zarar verilmesinin önüne geçmektir. Ordu ve devletin diğer meşru güç kullanma yetkisine sahip organları kışkalarında tutulmadığı sürece demokrasi ve ekonomik gelişme olasılığı oldukça düşük olur(du)."¹³ Ancak hem Güvenlik Sektörü Reformu hem de Silahlı Kuvvetlerin Demokratik Gözetimi kavramları Ortadoğu söz konusu olduğunda bir kenara itildi.¹⁴ İstisnai kabul edilebilecek Cumhurbaşkanı Özal dönemi (1989-1993) hariç, TSK, Türkiye'deki en güçlü siyasal aktör olarak hükümet kurma ve hükümet düşürme gücüne sahipti. Güvenlik Sektörü Reformu ancak 2002 yılında AK Parti'nin hükümeti kurmasından sonra siyasal ve kamusal söyleme dâhil oldu. Bu reform hareketi ise Türkiye'nin AB üyeliği perspektifi çerçevesinde şekillendi. Güvenlik Sektörü Reformu'nun iktidar için ilk dönemde iki temel anlamı bulunmaktaydı: karakollarda polis işkencesini sonlandırmak ve ordunun siyasal aktörlüğüne son vermek. Bu yönde atılan çetli adımlar sivil-asker ilişkilerinde önemli bir dönüşüme neden olurken, karakollardaki işkence sorunu da neredeyse tamamen sona erdi. Genelkurmay komuta kademesinin hükümete tepki olarak 2011 yılında toplu olarak istifa etmesi sivil-asker ilişkilerindeki tarihi dönüşümün bir kanıtı oldu. Sivil-asker ilişkilerindeki bu önemli dönüşüm şu adımlarla gerçekleşti:¹⁵

12 Warren Christopher, *Chances of a Lifetime: A Memoir* (New York and London: A Lisa Drew Book, Scribner: 2001), s. 273

13 Otwin Marenin, "Restoring Policing Systems in Conflict Torn Nations: Process, Problems and Prospects", s. 20.

14 Örneğin Joseph Nye, eski Sovyetler Birliği topraklarında 'sivil-asker ilişkilerini' demokratikleştirmenin bu ülkelerin nihai demokratikleşmesi yolunda çok önemli olduğunu belirtirken, Ortadoğu'yu bu trende dahil etmemektedir çünkü "radikal Müslüman militanlar orada sınırlar boyunca tehdit oluşturmaktadırlar". Bkz. Joseph Nye, "Epilogue: the Liberal Tradition" Larry Diamond and Marc F. Plattner (eds.) *Civil-Military Relations and Democracy* içerisinde (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1996): ss. 151-156

15 Zeki Sarıgil, "The Turkish Military: Principal or Agent?", *Armed Forces & Society*, Vol. 40, No:1, (January 2014), ss. 178-179

Anayasal Değişiklikler	Tarih	İçerik
	Haziran 1999	143. maddede yapılan değişiklikle Devlet Güvenlik Mahkemelerindeki askeri hakimini yerini sivil hakim aldı
	Ekim 2001	118. maddede yapılan değişiklikle; <ul style="list-style-type: none"> • MGK Kararlarının 'öncelikli' statüsü kaldırıldı • MGK kararlarının 'tavsiye' niteliği öne çıkarıldı • MGK'da yer alan sivil üyelerin sayısı üç Başbakan Yardımcısı ve Adalet Bakanı da dahil edilerek artırılırken, askeri üye sayısı 5 oldu.
	Mayıs 2004	131. maddede yapılan değişiklikle YÖK'ün askeri üye kontenjanı kaldırıldı. 143. maddedeki değişiklikle Devlet Güvenlik Mahkemeleri kaldırıldı. 160. maddede yapılan değişiklikle Sayıştay'ın TBMM adına savunma harcamalarını denetlemesinin önü açıldı.
	Eylül 2010	125. maddedeki değişiklikle YAŞ'ta verilebilen ordudan uzaklaştırma kararlarına itiraz yolu açıldı. 145. maddede yapılan değişiklikle ordu mensuplarının devlet güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine yönelik suçlardan ötürü sivil mahkemelerde yargılanmalarının önü açıldı, askeri mahkemelerin yargılama yetkisi 'askerlik ve askeri görevler' ile sınırlandırıldı. Geçici nitelikteki 15. Maddeyle 1980 darbesini gerçekleştiren komuta kademesinin dokunulmazlığı kaldırıldı.
Yasa Değişiklikleri	Aralık 1999	1913 yılında çıkarılmış olan Memurin Muhakemat Yasası kaldırıldı, güvenlik güçlerinin insan hakları ihlallerinden sorumlu tutulabilmelerinin yolu açıldı.
	Temmuz 2003	RTÜK'te yer alan MGK üyesi kontenjanı ortadan kaldırıldı.
	Ağustos 2003	MGK yasası ve MGK Sekreterliğini ilgilendiren yasadaki değişiklikler yapıldı. <ul style="list-style-type: none"> • MGK Sekreterliğinin yürütme gücü elinden alınırken MGK 'tavsiye makamı/danışma kurulu' statüsüne indirildi. MGK Genel Sekreterinin temel sorumluluğu MGK'nın sekreteryaya görevlerini ifa etmek olarak belirlendi. • MGK'nın herhangi bir kamu kurumuna sınırsız erişim ve ulaşımına son verildi. • Yeni genel sekreterin sivil bir kişi olmasına ve Başbakan tarafından önerildikten sonra Cumhurbaşkanı onayıyla atanmasına karar verildi. • MGK toplantılarının her ay yerine, iki ayda bir yapılmasına karar verildi. • Askeri ve savunma harcamalarının daha şeffaf olmasına yönelik bazı adımlar atıldı. Meclis'in isteğiyle Sayıştay'ın Silahlı Kuvvetlerin kontrolünde olan devlet malları da dahil olmak üzere her kurumun hesap ve işlemlerini denetlemesinin önü açıldı.

	Temmuz 2014	<ul style="list-style-type: none">• MGK Genel Sekreterinin RTÜK'ün bir üyesini atama yetkisi kaldırıldı.
	Temmuz 2006	<ul style="list-style-type: none">• Bazı durumlar haricinde, askeri mahkemelerin barış zamanında sivilleri yargılama yetkisi kaldırıldı.• Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları uyarınca yeniden yargılama prensibi askeri mahkemeler için de uygulanmaya başlandı.
	Ocak 2010	Kısa adıyla EMASYA olarak bilinen, 28 Şubat darbe döneminden kalma, askerin yerel sivil amirlerin izni olmaksızın istihbari faaliyetlerde bulunması ve operasyon yapmasına izin veren Emniyet Asayiş Yardımlaşma Protokolü yürürlükten kaldırıldı.
	Nisan 2010	Terfi ve kadrosuzluk nedeniyle emekliye sevk etme kararları hariç olmak üzere, YAŞ'ta verilen kararlar için yargı yolu açıldı.
	Aralık 2010	Sayıştay Kanununda yapılan bir değişiklikle Sayıştay'ın savunma ve güvenlik sektörünü denetleme yetkileri iyileştirildi.
	Aralık 2011	TBMM'deki asker taburu kaldırıldı.
	Temmuz 2013	TSK İç Hizmet Yasası'nın 2, 35 ve 43. Numaralı maddelerinde değişiklik yapıldı.
	2010	Nüfusu bir milyonu geçen 31 kasaba jandarma alanı olmaktan çıkarılıp, polise devredildi.
	Aralık 2010	Hükümet 28 Şubat darbe döneminde alınan tüm kararlar, yayınlanan tüm genelgeler ve yönetmelikleri iptal etti.
	Ocak 2012	Genelkurmay Elektronik Sistemler Komutanlığı Milli İstihbarat Teşkilatına devredildi.
	2015	Jandarmayı cezaevlerinin dış güvenliği sorumluluğundan alacak ilk adım atıldı.
De Fakto Değişiklikler	Ağustos 2011	YAŞ'taki oturma düzeni değişti; Başbakan ilk defa toplantıya tek başına başkanlık etti.

Sivil-asker ilişkilerinde yapılan tüm bu değişikliklere rağmen birçok alan oldukça sorunlu kaldı. Örneğin, askeri eğitimin demokratikleştirilmesine hiç girişilemedi; Jandarma'nın sivil denetimi son döneme kadar yetersiz kaldı; askeri harcamalara ilişkin etkin Meclis denetimi kurulamadı; tüm yasal değişikliklere rağmen ordu içerisinde demokratik yönde bir kurumsal kültür dönüşümü yaşanmadı. Tüm bu hususlar Avrupa Birliğinin yayınladığı yıllık AB İzleme Raporlarında da yer aldı. Örneğin, 2005 yılına ait AB İzleme Raporu, 'Jandarma'nın askeri görevleri yönünden Genelkurmay Başkanlığına bağlı olduğunu ancak

hukuka riayeti sağlama görevleri bakımından İçişleri Bakanlığına bağlı olduğunu vurgulamakta, iç güvenlik politikası üzerindeki sivil siyasetçi kontrolünü sağlamak için İçişleri Bakanı, valiler ve kaymakamların Jandarma üzerindeki kontrolünün sağlanması gerektiği'nin altını çizmektedir.¹⁶ Benzer kaygılar ve talepler takip eden yıllarda yayınlanan AB İzleme Raporlarına da hakim oldu.¹⁷ İç Güvenlik Yasası yukarıda Jandarma'nın sivil gözetimi konusunda dile getirilen kaygıları giderecek adımı, Jandarmayı terfi, disiplin ve personel sicil yönünden İçişleri Bakanlığına bağlayarak atmaktadır.

¹⁶ European Commission, *Turkey Progress Report*, 2005, s. 14

¹⁷ European Commission, *Turkey Progress Report*, 2014, s. 12

JANDARMA'NIN SİVİL GÖZETİMİ

Jandarma'nın İçişlerine Bakanlığına bağlanarak sivil gözetimin bağlanması her zaman zor bir konu oldu. Genelkurmay, Jandarmanın TSK kontrolünden çıkması fikrinden, bugün İç Güvenlik Yasasına getirilen aynı eleştirileri öne sürerek rahatsızlığını bildirmişti.¹⁸ Yeni yasa gündeme geldiğinde de Jandarma'nın İçişleri Bakanlığına bağlanması durumunda savaş halinde TSK'nın yaklaşık 200,000 kişilik bir kuvvetten mahrum kalacağı, Jandarma personelinin moral motivasyonunun azalacağı ve disiplin anlayışının zarar göreceği eleştirisi dile getirildi.¹⁹ Ancak bu eleştiride neden Jandarma'nın sivil denetim ve gözetim altına girdiğinde birden bire moral motivasyonunun düşeceği ve böyle bir adımın hangi nedenlerle TSK tarafından 'kayıp' olarak değerlendirildiği açık şekilde anlatılmadı. Hâlbuki İç Güvenlik Yasasında Jandarma'ya ilişkin yer alan maddelerde Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ile Genelkurmay Başkanlığı arasındaki bağda herhangi bir değişiklik yapılmadığı ve bunlar arasındaki ilişkiyi yeniden organize eden herhangi bir adımın atılmadığı açıkça belirtilmişti.²⁰ Bu durum göz önüne alındığında, yukarıda dile getirilen tepkilerin güvenlik sektöründe yapılmak istenen reformlara karşı beklenen bir pasif direnç anlamına geldiği söylenebilir. Diğer taraftan, yasanın zamanlamasına ilişkin dile getirilen iddiaların aksine, hükümetin bu reformu birkaç yıl önce yapmaya niyetlendiğini belirtmek gerekmektedir. Bu tür bir reform için hazırlıklar 2013 yılında başlatılmıştı ancak öncesinde sivil güvenlik sektörü bürokrasisi altyapısının hazırlanması

18 Kemal Yamak, *Gölgede Kalan İzler Ve Gölgeleşen Bizler*, İstanbul: Doğan Kitap, Ocak 2006, s. 158.

Bu konuda istisnai bir fikir için emekli komutanlar İsmail Hakkı Pekin ile Ahmet Yavuz'un yayınladıkları kitaplarında bulunabilir. Pekin ve Yavuz, Jandarma Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın İçişleri Bakanlığına bağlanması gerektiği görüşündedirler. Bkz. *Asker ve Siyaset: Osmanlı'dan Günümüze Sivil-Asker İlişkileri* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2014), p. 329

19 Metin Gürcan, 'Jandarma'nın İçişleri Bakanlığı'na bağlanması: Reform mu, Zamanlama Hatası mı?' *Al-Monitor*, Kasım 3, 2014, <http://www.al-monitor.com/pulse/tr/originals/2014/11/turkey-separating-gendarm-rie-from-turkish-army.html#>

20 Bkz. "Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı", <http://web.tbmm.gov.tr/gelenkagitlar/metinler/354189.pdf>, s.31

gerekiyordu.²¹ Türkiye'nin de dünyanın geri kalanı gibi 2013 yılının sonlarına doğru yeni bir istikrar bozan hareketlenmelerin etkisine girmesi reform sürecinin geçici olarak da olsa akim kalmasına, hükümet için hayatta kalma saikinin reform isteğinin yine geçici olarak ön plana çıkmasına neden oldu.

Jandarma'nın sivil denetim ve gözetiminin sağlanması gerekliliği hususunda ise herhangi bir şüphe bulunmamaktadır. Jandarma ve Sahil Güvenliğin bağlı olduğu kurumlar yönünden yasal durumları, yetkili oldukları fiziki bölgeler ve yetkileri sık sık polislin yetki ve görev alanları ile karışmakta, yetki karmaşası yaratmaktaydı. Jandarma ve Sahil Güvenlik görev ve sorumlulukları bakımından TSK'nın bir parçasıyken, aynı zamanda İçişleri Bakanlığına bağlı çalışmaktaydılar. Jandarma idari ve adli süreçlerde aldığı görevleri bakımından, değişen durumlarda valilere, kaymakamlara hatta savcılara karşı sorumlu olabilmekteydi. Ancak Jandarma faaliyetleri üzerindeki sivil denetim ve gözetim oldukça eksik kaldı.²² Polis ve Jandarma arasında yaşanan yetki ve görev karmaşası koordinasyon sorunlarına neden oldu ve güvenlik ve idare hizmetlerinin halka ulaştırılmasında aksaklıklar ortaya çıkardı.²³ Sadece bu durum bile İç Güvenlik Yasasıyla 'Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nda yapılan aşağıdaki değişiklikleri zorunlu kılmaktaydı:

- Jandarma Genel Komutanının atanması; Genelkurmay Başkanının teklifi, İçişleri Bakanının inhası, Başbakanın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanı'nın onaylayacağı müşterek kararname ile,
- Generallerin atanmaları; Jandarma Genel Komutanının lüzum göstermesi, Genelkurmay Başkanının teklifi, İçişleri Bakanının inhası, Başbakanın imzalayacağı ve Cumhurbaşkanı'nın onaylayacağı müşterek kararname ile,
- General rütbesinde olmayan daire başkanları ile il ve ilçe jandarma komutanlarının atanmaları, yer değiştirmeleri ve geçici görevlendirmeleri İçişleri Bakanınca yapılır. Gerekliğinde Jandarma Genel Komutanı da bu konuda teklifte bulunabilir. Diğer subaylar ile astsubaylar ve uzman jandarmaların atanmaları, yer değiştirmeleri ve geçici görevlendirmeleri Jandarma Genel Komutanınca, İl jandarma komutanı hariç olmak üzere il jandarma komutanlıklarında görevli personel, vali tarafından görevden uzaklaştırılabilir.
- Jandarmanın askerî görevleri haricindeki diğer görevleriyle ilgili eylem ve işlemleri İçişleri Bakanlığı, valiler ve kendi amirleri tarafından denetlenir ve teftiş edilir.
- İl jandarma komutanı ile merkez ilçe jandarma komutanı hakkında il valisince, ilçe jandarma komutanı hakkında kaymakamın değerlendirmesi alınarak il valisi tarafından her yıl sonunda söz konusu kişilerin askerî görevleri haricindeki diğer görevleri ile ilgili olarak değerlendirme raporu düzenlenir.
- Değerlendirme raporları; personelin terfi, ödüllendirme, atama ve yer değiştirme-sinde dikkate alınır.
- İl ve ilçe jandarma komutanları ile karakol komutanlarının izinleri, ilgili

21 Aydın Hasan, 'Jandarma 'Kır Polisi' ne Dönüşüyor', *Milliyet*, 2 Ekim 2013.

22 Sefer Yılmaz, 'Türkiye'nin İç Güvenlik Yapılanmasında Değişim İhtiyacı', Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Vol: 21, No: 3, 2012, ss. 24-25.

23 *Almanak Türkiye 2005 Güvenlik Sektörü ve Demokratik Gözetim*, TESEV Yayınları, Mayıs 2006, ss. 102-103.

komutanlıkların planlaması da dikkate alınarak mahalli mülki idare amirlerinin onayı ile verilir.

- İl ve ilçe jandarma komutanları ile karakol komutanlarının izinleri, ilgili komutanlıkların planlaması da dikkate alınarak mahalli mülki idare amirlerinin onayı ile verilir.
- Sahil Güvenlik Komutanlığının askerî görevleri haricindeki diğer görevleriyle ilgili eylem ve işlemleri, İçişleri Bakanlığı ile valiler ve kendi amirleri tarafından denetlenir ve teftiş edilir.

Eski İçişleri Bakanı Efkan Ala'nın da dediği gibi, tüm bu önlemlerle dahi Jandarma tam anlamıyla İçişleri Bakanlığına bağlanmadı. Emniyet Genel Müdürlüğünde olduğu gibi Jandarma personelinin de yetiştirilmesi ve ataması yetkilerinin tamamen İçişleri Bakanlığına geçmesi ancak 15 Temmuz darbe teşebbüsünün bastırılmasının ardından gerçekleşebildi.²⁴ Bu bakımdan İç Güvenlik Yasası sonrası Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde kısmen bile olsa sağlanan denetim ve gözetimin, Jandarma'nın 15 Temmuz darbe girişiminde aktif rol almak bir yana teşebbüse aktif olarak direnmesi gibi olumlu bir sonuca yol açtığı görülmektedir. Dönemin İçişleri Bakanı Efkan Ala'nın da 'FETÖ/PDY Terör Örgütünün 15 Temmuz Darbe Girişimi Araştırma Komisyonu'na verdiği bilgide söylediği üzere,

“... jandarmayı yani iç güvenlik paketinde aldığımız yetkiyle, jandarma alay komutanlarından da -onların belli süreleri oluyor- süresi gelmiş olan kimseyi bırakmadık. Yüzde 10'u kalmıştı diyebilirim yani yüzde 10'u. Onların da süreleri gelmemişti ve onların da bu mayısta yine 15 Temmuzdan önce tayinlerini yaptık. Jandarmadaki o değişikliği de yapmasak... Arkadaşlar, jandarmanın 2 bine yakın, Türkiye'de 2 binin üzerinde karakolu olmuş, emniyetin binin üzerinde. Yani oradaki operasyonel birimlerde... O 5 bin kişiyi almamış, soruşturma açmışız, onların bir kısmını emekli etmişiz -verdiğiniz rakamlarla- 35 bin kişinin yerlerini değiştirmişiz, operasyonel birimlerden almışız. 40 bin kişi demektir bu poliste. Jandarmada da alay komutanlarını yani ilin tam yetkilisini almışız. Onlar da tabii gidince ilçelerdeki yani tamamını değil belki ama önemli bir kısmını değiştirmiş oldular.”²⁵

İç Güvenlik Yasası'nın tanıdığı yasal imkânla alınan bu önlemler sayesinde Jandarma'nın 15 Temmuz darbe teşebbüsüne olası katılımı büyük ölçüde engellenmiş oldu. Jandarma'nın gerçek anlamda, Avrupa Birliğinin de talep ettiği şekilde İçişleri Bakanlığına bağlanabilmesi de 15 Temmuz'dan sonra gerçekleşebildi. 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununda çok sayıda değişiklik yapılmıştır. Kanununun dördüncü maddesi “Jandarma Genel Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlıdır.”

²⁴ Ala: Jandarma tamamen İçişleri Bakanlığına Bağlanacak', *Al Jazeera Turk*, 22 Temmuz 2016, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/ala-jandarma-tamamen-icisleri-bakanligina-baglanacak>

²⁵ Bursa Milletvekili Efkan Ala'nın Fetullahçı terör örgütüne ilişkin bilgi vermesi, TBMM, 18 Ekim 2016, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1743, ss.55-56.

şeklinde değiştirilirken, beşinci maddesi “Jandarma Genel Komutanlığının kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerleri, İçişleri Bakanlığınca düzenlenir. Ancak sıkıyönetim, seferberlik ve savaşta Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek birliklerin kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerlerinin düzenlenmesinde Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınır. Jandarma birliklerinin kuruluş ve konuşlarının düzenlenmesinde mülki taksimat esas alınır. Ancak geçici olarak birden çok ili içine alan bölge teşkilatı da kurulabilir. Bölge komutanı, bölge teşkilatının konuşlu bulunduğu ilin valisine karşı sorumlu olarak görev yapar.” Şeklinde değiştirilmiştir. Kanunun sekizinci maddesi ise “Jandarma birlikleri; sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hallerinde, Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenecek bölümleriyle Kuvvet Komutanlıkları emrine girer, kalan bölümüyle normal görevlerine devam eder. Ayrıca, Jandarma birlikleri; Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine İçişleri Bakanının, illerde ise garnizon komutanının talep etmesi halinde valinin onayıyla kendilerine verilen askeri görevleri de yaparlar.” Şeklinde değiştirilmiştir.²⁶

26 Tüm değişiklikler için bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/07/20160727M2..htm>

İÇ GÜVENLİK YASASI VE POLİS REFORMU

Polis reformunun daha önce herhangi bir hükümetin ajandasına girdiği tek bağlam terörle mücadele oldu. Polis reformundan anlaşılan şey, dar bir bakış açısıyla, polisin, özellikle de Özel Harekât Birliklerinin terörle mücadelede daha etkin şekilde kullanılması oldu. AK Parti hükümeti ise ilk yıllarında ‘işkence ve mafya çeteleriyle mücadele’yi gündeminin ilk sıralarına yerleştirdi. ‘İşkenceye karşı sıfır tolerans’ politikasını izledi ve Türkiye’nin geçmişindeki bu lekeyi kaldırmaya yönelik adımlar attı. 2004 AB İzleme Raporu’nun da belirttiği gibi “işkence ve kötü muamele ile başa çıkmak için gerekli idari ve yasal adımların çoğu 2002 yılından bu yana atıldı” ve “Avrupa Konseyi İşkenceyi ve Kötü Muameleyi Önleme Komisyonu ve diğer BM organlarının yayınladığı tavsiyelerin çoğu yerine getirildi.”²⁷ AB’nin bu yöndeki olumlu değerlendirmesi diğer izleme raporlarına da yansdı.²⁸ AB katılım süreci müzakerelerinin prosedürel anlamda polislik uygulamalarına olumlu yansıdığı söylenebilir. Gözaltı süresi, gözaltına alınan kişilerin yakınlarını bilgilendirme hakları, ifade alma ve gözaltında doktor muayenesi süreçlerine ilişkin önemli değişiklikler yapan yeni Türk Ceza Yasası ve Ceza Muhakemesi Kanunu Haziran 2005’te yürürlüğe girdi.²⁹ Türkiye “Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele ya da Cezaya Karşı Sözleşmesi’ne Ek Seçmeli Protokolü” Eylül 2005’te imzaladı. İçişleri Bakanlığı Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Konseyi’nin Polis Etik Kurallarından ilham alarak ‘Kolluk Etik İlkelerini’ 2007 yılında yayınladı.³⁰ Hem amirlerinin onları toplumsal olaylar esnasında daha rahat yönlendirebilmeleri hem de aşırı/orantısız güç kullanımı ve gücün diğer şekillerde istismar edilmesi

27 European Commission, *Turkey Progress Report*, 2004, s. 33, http://ec.europa.eu/enlargement/countries/strategy-and-progress-report/index_en.htm

28 European Commission, *Turkey Progress Report*, 2005, s.22; European Commission, *Turkey Progress Report*, 2010.

29 Serdar Yıldız ve Ali Ünlü, “Kurumsal Teori Bağlamında AB Üyelik Sürecinde Türk Polisinde Değişim”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Vol. 9, No:1, 2011 ss. 224-227.

30 <http://www.egm.gov.tr/EN/Dkmanlar/ETHICAL%20PRINCIPLES%20OF%20LAW%20ENFORCEMENT.pdf>

durumunda daha rahat tanınabilmeleri amacıyla 2008 yılında çevik kuvvet ekiplerinin kasket giymeleri zorunluluğu getirildi. Ancak AB'nin polis reformu için verdiği destek ve teşvikin silahlı kuvvetlerin demokratik kontrolü için sağladığı destek seviyesinde olmadığı görülmektedir.

Polis ve polise müteallik meseleler AB İzleme Raporlarına yalnızca polisin toplumsal olaylar esnasındaki orantısız ve gereksiz müdahaleleri ve meydana gelen hak ihalleri bağlamında geldi. Türkiye polis kuvvetleri açısından övgüye mazhar olduğunda ise, “polisin aşırı ve orantısız güç kullanımında önemli mesafe katettiği” ve polise insan hakları eğitimi verilmekte olduğu not ediliyordu.³¹ Bununla birlikte, silahlı kuvvetlerin demokratik kontrolü söz konusu olduğunda oldukça detaylı ve programlı bir ‘yapılacaklar listesi’ sunabilen AB'nin, polis reformu konusunda çok kısıtlı yapısal tavsiyede bulunduğu görülmektedir. AB İzleme Raporları baz alındığında polis eğitimi ve polis eğitimi veren kurumlar ve diğer yapısal konularla alakalı neredeyse yok denecek kadar az ilgi ve tavsiye görülmektedir. Bu bakımdan Türkiye polis hizmetleri ve polislik uygulamalarında var olan yanlışları irade ve kapasite sınıyıcı siyasal olaylarla tecrübe etmek ve hızlı ve elle tutulur yeni politikaları dış rehber ve yol gösteren olmaksızın kendi başına geliştirmek durumunda kaldı.

31 European Commission, *Turkey Progress Report*, 2004, s. 141

İÇ GÜVENLİK YASASI'NIN SİYASAL BAĞLAMI

Güvenlik Sektörü Reformu iki ayaklı bir reform sürecinin hayata geçirilmesine dayanır: bir yandan yasal yapıda değişiklikler yapılırken diğer yandan daha köklü değişim için eğitim ve eğitim programları/kurumlarına yönelik adımlar atılmalıdır. Yasal değişiklikler, söz konusu güvenlik sektörü aktörünün –istihbarat, silahlı kuvvetler vb.- demokratik hayata müdahalesine izin veren ayrıcalıkları ve yasal zemini (TSK İç Hizmet Kanunu'nun 35. maddesi) elinden almayı amaçlarken, eğitimi ve eğitim kurumlarını dönüştürücü adımlar o güvenlik aktörünün kurumsal kültürünü demokratikleştirmeyi ve bu yolla reform hareketi daha kalıcı hale getirmeyi amaçlar. Yasal değişikliklerin, ikinci adım olmaksızın kalıcı değişimi getirmesinin zor olduğu sivil-asker ilişkileri literatüründe ısrarla vurgulanmıştır.³² Önemli olan subayların 'sivil siyasal hayata müdahale' fikrini tahayyül edilemez, fikri planda imkansız bulacakları bir noktaya getirmektir. Ancak bu kolay bir iş değildir çünkü Cope'un dediği gibi, "askeri okullar dünya genelinde muhafazakar, gelenekçi kurumlardır ve baskı altında olmadıkları sürece yeni fikirleri kabul etmek konusunda genelde gönülsüzdürler."³³

Dolayısıyla daha köklü bir polis reformu için de benzer bir yaklaşım benimsenmektedir. AK Parti hükümetinin Gezi protestolarına ilk tepkisi polislik uygulamasında görülen bazı yanlışların İçişleri Bakanlığınca yayınlanan bir genelgeyle düzeltilmesi, düzenlenmesi şeklinde oldu. Bahsi geçen genelgeyle;

- Toplumsal etkinlikler esnasında alınacak tedbirlerde, Çevik Kuvvet veya Güvenlik Şube Müdürlüğünden sorumlu emniyet müdür yardımcılarının görev alması sağlanacak.
- Sorumlu amir, görev alacak personel ile toplumsal olay öncesi mutlaka toplantı yaparak, müdahale gerektiğinde hareket tarzının nasıl olacağı hususunda personeli bilgilendirecek.

32 Neovi Karakatsanis, "Do Attitudes Matter? The Military and Democratic Consolidation in Greece", *Armed Forces & Society*, Vol. 24, No. 2, (Winter 1998): 289-313

33 Quoted in John A. Cope, "International Military Education and Training: An Assessment", McNeir Paper 44, Washington DC: Institute for National Strategic Studies, October 1995, s.30.

- Kanuna aykırı toplumsal olaylarda göz yaşartıcı gaz kullanmadan önce gaz mühimmatının kullanılacağı ses yükseltici araçlarla duyurularak gösterici gruptan ayrılmak isteyenler ile üçüncü kişilerin uzaklaşmasına fırsat verilecek.

- Kanunsuz toplumsal olaylarda, gazlı müdahaleden önce su püskürtücü panzer ve TOMA'lar kullanılarak tazyikli suyla müdahale edilecek.

- Gaz kullanmadan önce gazların etki alanı dahilinde okul, hastane, kreş ve huzurevi gibi kurumların bulunup bulunmadığına dikkat edilerek, kanuna aykırı toplumsal olaya karışmayan vatandaşların etkilenmemesi için azami özen gösterilecek. Kullanılan gaz türünün ve miktarının belirlenmesinden olay mahallindeki en üst rütbeli amir yetkili ve sorumlu olacak. Bu konuda kontrolsüz ve gereksiz kullanıma mahal verilmeyecek.

- Müdahale edilecek olan grubun yaşlı, kadın, engelli profili dikkate alınarak müdahale stratejisi belirlenecek.

- Gaz ve savunma tüfeği kursu almış personel, bir rütbelinin sevk ve idaresinde olacak ve bu rütbeli personelin talimatları doğrultusunda hareket edilecek.

- Gaz fişegi yerine grubu tedirgin edip dağılmalarını sağlamak açısından ses ve ışık fişegi ya da yüksek ses çıkartan diğer mühimmat kullanılacak ve çevik kuvvet personeli dışında diğer birim personeli tarafından gaz fişeginin kullanılmasının önüne geçilecek.

Ancak polislik uygulamalarının yasa değişikliği ve yeni düzenlemelerin getirilmesi yoluyla değiştirilmesi ancak bir yere kadar mümkün olmaktadır. Yukarıdaki sayfalarda bahsettiğimiz küresel ölçekte geçerli yeni dönemin taze şartları daha geniş çaplı bir polis reformunu Türkiye'de de zorunlu kıldı. Böylesi bir reform hareketi ise polis eğitimi ve polis eğitiminden sorumlu kurumları dönüştürmekten geçmekteydi. Mevcut hükümet 17-25 Aralık darbe girişimi ve yaklaşık 50 vatandaşın hayatını kaybettiği 6-7 Ekim olaylarından sonra bahsettiğimiz gerekliliğin farkına vardı. Siyasi emelleri daha net ortaya çıkan PDY [Paralel Devlet Yapılanması]/FETÖ emniyet içerisinde, özellikle de istihbarat, organize suçlarla mücadele gibi en kritik ve operasyonel bölümlerde, güç hücreleri oluşturdu. Hükümetle düştüğü perspektif uyuşmazlığı nedeniyle de yalnızca hükümetten desteğini çekmekle kalmadı; yolsuzlukla mücadele kalkanı arkasına saklanarak hükümeti düşürme yoluna gitti. İç Güvenlik Yasası siyasette yarattığı tartışmalar esnasında da sıkça dile getirildiği gibi Emniyet Teşkilatı ve daha geniş devlet bürokrasisi içerisindeki PDY/FETÖ mensupları ile mücadele amacını taşımaktadır. Bu mücadele sayesinde 15 Temmuz darbe teşebbüsü bastırılabilirdi. Efsan Ala da benzer şeyi söylüyor. Ancak yaşanan bu somut siyasal gelişme ve ulusal güvenlik mimarisinin en önemli aktörlerinden birinde aktif olarak yapılmış dar, siyasi emelleri olan bir grubun yönettiği büyük tehdit, İç Güvenlik Yasası'nın bazı maddelerini çok daha acil hale getirdiyse de, yasanın bağlamı yalnızca PDY/FETÖ ile mücadeleden ibaret değildir. Güvenlik Yasası, PDY/FETÖ ile mücadelenin ötesine gitmekte, kamuoyuna hak ettiği ölçüde yansımamış olsa da, Emniyet Teşkilatında ciddi ve etkisi uzun vadede daha net görülebilecek değişikliklerin önünü açmakta, uzun zamandır ve geniş kesimlerce beklenen bazı güvenlik ve günlük hayatı kolaylaştırıcı tedbirleri almakta, ayrıca polis eğitiminde reform niteliğinde adımlar atmaktadır. Bu maddelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

➤ Polis; müşteki, mağdur veya tanık ifadelerini, talepleri hâlinde ikamet ettikleri yerlerde veya işyerlerinde de alabilir.

➤ Şiddet olaylarının yaygınlaşarak kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasına yol açabilecek toplumsal olaylarda kamu mallarına verilen zararlar ile gerçek ve tüzel kişilerin mallarına verilen zararların Devlet tarafından karşılanması hâlinde, ilgili idare ödeme nedeniyle genel hükümlere göre sorumlulara rücu eder. Bu Kanun kapsamındaki rücu istemine ilişkin zamanaşımı süreleri bir kat artırılarak uygulanır.

➤ 2911 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Toplantı ve gösteri yürüyüşlerine;

a) Ateşli silahlar veya havai fişek, molotof ve benzeri el yapımı olanlar dâhil patlayıcı maddeler veya her türlü kesici, delici aletler veya taş, sopa, demir ve lastik çubuklar, boğma teli veya zincir, demir bilye ve sapan gibi bereleyici ve boğucu araçlar veya yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya diğer her türlü zehirler veya her türlü sis, gaz ve benzeri maddeler taşıyarak veya kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini tamamen veya kısmen bez vesair unsurlarla örterek katılanlar iki yıl altı aydan dört yıla kadar,

b) Yasadışı örgüt ve topluluklara ait amblem ve işaret taşıyarak veya bu işaret ve amblemleri üzerinde bulunduran üniformayı andırır giysiler giyerek katılanlar ile kanunların suç saydığı nitelik taşıyan afiş, pankart, döviz, resim, levha, araç ve gereçler taşıyarak veya bu nitelikte sloganlar söyleyerek veya ses cihazları ile yayınlarken katılanlar altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

• Vali, lüzumu hâlinde, kolluk amir ve memurlarına suçun aydınlatılması ve suç faillerinin bulunması için gereken acele tedbirlerin alınması hususunda doğrudan emirler verebilir.

• Vali, kamu düzenini ve güvenliğini veya kişilerin can ve mal emniyetini sağlamak amacıyla aldığı tedbir ve kararların uygulanması için adli kuruluşlar ile askerî kuruluşlar dışında, mahallî idareler dâhil bütün kamu kurum ve kuruluşlarının itfaiye, ambulans, çekici, iş makinesi ve tedbirlerin zorunlu kıldığı diğer araç ve gereçlerinden yararlanabilir, personeline görev verebilir. Kamu kurum ve kuruluşları, valinin bu konudaki emir ve talimatlarını yerine getirmek zorundadır. Aksi takdirde vali emir ve talimatlarını kolluk aracılığıyla uygular. Bu fıkradaki yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya geciktirilmesi sebebiyle oluşan kamu zararı ile gerçek ve tüzel kişilerin Devlet tarafından karşılanan zararları ilgili idarece genel hükümlere göre sorumlu kamu görevlilerinden tazmin edilir.

• Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülen hizmetler Polis Akademisi Başkanlığına devredilir.

• Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte başka bir işlem yapılmasına gerek kalmaksızın Güvenlik Bilimleri Fakültesi, Polis Amirleri Eğitimi Merkezi Müdürlüğüne dönüştürülür.

- El ile dıştan kontrol hariç, kişinin üstü ve eşyası ile aracının dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin aranması; İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenecek esaslar dâhilinde mülki amirin görevlendireceği kolluk amirinin yazılı, acele hallerde sonradan yazıyla teyit edilmek üzere sözlü emriyle yapılabilir. Kolluk amirinin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Bu fıkra kapsamında yapılan araç aramalarına ilişkin olarak kişiye, arama gerekçesini de içeren bir belge verilir.

- Kendisine veya başkalarına, işyerlerine, konutlara, kamu binalarına, okullara, yurtlara, ibadethanelere, araçlara ve kişilerin tek tek veya toplu halde bulunduğu açık veya kapalı alanlara molotof, patlayıcı, yanıcı, yakıcı, boğucu, yaralayıcı ve benzeri silahlarla saldıran veya saldırıya teşebbüs edenlere karşı, saldırıyı etkisiz kılmak amacıyla ve etkisiz kılacak ölçüde silah kullanabilir.

Bu maddeler hükümetin ülkede meydana gelen Gezi Protestoları, 17-25 Aralık darbe girişimi ve 6-7 Ekim olaylarını nasıl okuduğundan ayrı düşünülemez. Toplantı, eylem ve gösterilerde tanınmayı engelleyecek şekilde maske takılmasını yasaklayan, eylemlerde molotof kokteyli kullanımına yönelik cezayı arttıran ve özel ve kamu mülküne verilen zararın eylemcilerden karşılanmasını düzenleyen maddeler, son dönemin bu raporda bahsi geçen, sosyal barış ve düzeni ciddi şekilde bozan siyasal olayları ve devam etmekte olan kritik önemi haiz çözüm süreci bağlamına oturmaktadır. Molotof kokteyli kullanımına verilen cezanın arttırılması ve sokak gösterileri sırasında kamu malına verilen zararın zararlı ve renlerden tazmin edilmesinin halkın beklentilerine de büyük oranda uyduğunu belirtmek gerekir. Sosyal, ekonomik ve siyasal hayatı tehdit eden bu tür provokatif eylemler boyunca bölgedeki bazı belediyelerin takındığı tavır hatırlanırsa, valilere tanınan, ilk bakışta oldukça geniş gözükken yetkiler daha anlamlı gelecektir.³⁴ Polis eğitiminde paradigma değişimine yol açması muhtemel adımların ise PDY/FETÖ'ye mensup polis amir ve memurlarının yolsuzluk soruşturması adı altında siyasal alanı yeniden tanzim etmeye yönelik operasyonlarda kilit rol oynadıkları saptamasından ayrı değerlendirilmesi hata olacaktır.

³⁴ 'Cizre'de Korkunç İddia: Katliam Yaşanabilir', *Star Gazete*, 27 Aralık 2014; 'HDP'li Belediyeler İtfaiye Vermedi', *Yeni Şafak*, 13 Ekim 2014.

DAHA PROFESYONEL BİR POLİSE DOĞRU MU?

Önceki bölümlerde de bahsedildiği üzere, anlamlı bir polis reformu en başta polis eğitiminden sorumlu olan Polis Akademisinin reforme edilmesini gerektirir. 'Polis Enstitüsü' adı altında Harp Akademileri model alınarak³⁵ 1937'de kurulmuş olan Polis Akademisi, yıllar içerisinde tedrici, kozmetik ve yumuşak değişikliklerden geçti. Birçok başka kurum gibi Polis Akademisi de 1960 ve 1980 darbelerinden etkilendi. Örneğin, 1980 askeri darbesi sonrası polis teşkilatı Jandarma Genel Komutanlığının sorumluluğuna verildi.³⁶ Darbe sonrasında polis teşkilatı yapılanmasında teşkilatın kullanımı için daha fazla sayıda lojman yapılması da dâhil olmak üzere çok sayıda değişiklik yapıldı.³⁷ Polis Enstitüsü ise 06 Aralık 1984 tarihinde kabul edilen 3087 Sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu ile Polis Akademisi adını alıp, 4 yıllık lisans düzeyinde eğitim-öğretim veren bir Yükseköğretim kurumu haline getirildi. 25 Nisan 2001 tarih ve 4652 sayılı kanunla üniversite görünümüne kavuşturulan Polis Akademisinde, Güvenlik Bilimleri Fakültesi ve Güvenlik Bilimleri Enstitüsü kuruldu, Polis Meslek Yüksekokulları da Akademi bünyesine dahil edildi. 2002 yılında yüksek lisans programları açmasına izin verilen Polis Akademisi, 'İstihbarat Çalışmaları', 'Uluslararası Güvenlik' ve 'Güvenlik Stratejileri' gibi programlar açtı.

Ancak bu kısıtlı değişiklikler asıl problemleri noktalara temas etmekten çok uzak kaldı. İç Güvenlik Yasası ise bu bakımdan daha etraflı bir dönüşüme tekabül ediyor. Bu yasayla birlikte Güvenlik Bilimleri Fakültesi kapatılarak, Polis Amiri Eğitim Merkezi kuruldu. Polis Kolejlere ise kapatıldı. Yıllar içerisinde ihtiyaç olup olmamasına bakılmaksızın uygulanan otomatik terfi sistemi nedeniyle bozulan Emniyet Teşkilatı hiyerarşisinin doğal piramidal

35 Doç. Dr. Ahmet Erkan Koca ile yapılan röportaj için bkz. Ayşe Karabat, 'Polis Teşkilatının Yapısı Cemaatleşmeye Uygun', *Al-Jazeera Turk*, 6 Ocak 2015, <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/polis-teskilatinin-yapisi-cemaatlesmeye-uygun>

36 Oktay Koç ve İrfan Demir. (2013). Aktörler Kurumsal Değişime Direnir mi? Türk Emniyet Teşkilatı Örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1): 1-22, s.9

37 Sabri Yirmibeşoğlu, *Askeri ve Siyasi Anılarım*, 2.cilt (İstanbul: Kastaş, 1999), s. 206-208

yapısı yeniden oluşturulmak isteniyor. Yapılan tüm bu değişikliklerle polis eğitimindeki en büyük şu temel yanlış hedef alındı:

“Polis Koleji’ne 14 yaşında çocuklar alınıyordu. Böylesine güvenlik gibi zor bir meslek 14 yaşında seçilemez. Ancak anne babanın ve çevredeki insanların teşvikiyle girersin. Burada dünyadan koparılıp dört yıl yatılı eğitim veriliyor. Daha sonra bunlar Güvenlik Bilimleri Fakültesi’ne geliyordu. Dört yıl da yine burada yatılı, kapalı ve militer bir mantıkla eğitim veriyorsun. Yani bir komiser yardımcısı yetiştirmek için hayattan koparılıp, 22-23 yaşına kadar sekiz yıl toplumdan izole bir eğitim veriyorsun. Hiçbir demokratik ülkede böyle bir eğitim yok.”³⁸

Bu temel hatanın giderilmesiyle polis teşkilatında profesyonelleşmenin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Sivil-asker ilişkileri literatürünün temel normatif kavramlarından olan ‘profesyonelleşme’ kavramıyla ise, mezkur literatürde yer alan yanlış tanımlamaların aksine, daha fazla silah, üye ve ekipman elde edilmesi kast edilmiyor. Profesyonelleşme ile güvenlik aktörü üyelerinin yürütme erkini kullanan seçilmiş hükümet hakkındaki görüşleri ne olursa olsun yürütmenin emrinde olması ve milletin polisi olmalarıdır.³⁹ Bu değişim gerekliliğinin nedeni ise şudur:

“[eski polis teşkilatı eğitim sistemi sonucunda] kast sistemi oluşuyor bu süreçte. Yani aslında mantık, adam devşirme sistemi. Bürokrasi burada kendisine bürokratik zihniyeti, hatta vesayeti içselleştirmiş memur devşiriyor, ama bunu toplumdan kopuk bir eğitim vererek gerçekleştiriyor. Demokratik bir toplumda polis eğitiminin sivil bir uğraş olması lazım. Hayatın içinden olması gerekir. Ama bizim polis amiri eğitime baktığımız zaman hayattan koparılıp, devlete adam devşirme mantığıyla eğitim veriliyor. Dolayısıyla bürokratik zihniyeti önceleyen bir anlayış geliyordu. Toplumdan kopuk bürokrasiyi merkeze alan mezunlar ortaya çıkıyordu. Mezunlar kendisini devlet zannediyordu. Bakanımızın söylemeye çalıştığı şey bu. Bu yapıdan çıkınca insan kendisini sivil bir otoritenin emrine değil de daha “âli, yüce bürokratik mekanizmanın” emrinde görüyordu. Bu uzun yatılı eğitim sürecinde öğrencilerin motivasyonu kayboluyordu... Buradaki temel değişiklik bu yapının dönüştürülmesi, yani kolejin kapatılması ve Güvenlik Bilimleri Fakültesi’nin de Polis Amiri Eğitim Merkezi’ne dönüştürülmesi. Polis Amiri Eğitim Merkezi üniversite mezunlarını alacak, bir akademik yıl eğitimle komiser yardımcısı olarak mezun edecek. Aslında yapılan şey sekiz yıllık yatılı komiser yardımcılığı eğitimini bir yıllık daha profesyonelce dizayn edilmiş, bir nevi tezsiz yüksek lisans eğitimi gibi de olacak Avrupa’daki modellere bakılarak oluşturulan Polis Amirleri Eğitim Merkezi’nde gerçekleştirmek.”⁴⁰

Böyle bir eğitim sistemi polis teşkilatı içerisinde –aslında devlet bürokrasisinin diğer organlarında da olduğu gibi- ister istemez dar kalmak durumunda olan bir grubun çıkarlarını devletin ve milletin çıkarlarının üzerinde tutan güç nüvelerinin oluşmasına izin veriyordu.

38 Polis Akademisi Başkanı Prof. Dr. Yılmaz Çolak ile yapılan röportaj için bkz. Mustafa Türk, ‘Polis Akademisi Dönüştürülecek’, *Al-Jazeera Turk*, 7 Ocak 2015, <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/polis-akademisi-donusturulecek>

39 Ayşe Karabat, ‘Polis Teşkilatının Yapısı Cemaatleşmeye Uygun.’

40 Mustafa Türk, ‘Polis Akademisi Dönüştürülecek’ haberi içerisinde Prof. Dr. Yılmaz Çolak ile yapılan röportaj.

İç Güvenlik Yasası bu değişikliklerin yanısıra daha önce Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde yer alan Eğitim Dairesi Başkanlığını da Polis Akademisi bünyesine dâhil ederek Akademiye hem hizmet öncesi hem de hizmet içi polis eğitiminde tek yetkili kurum haline getirilmiştir. Polis eğitimine yönelik meslek içi eğitimler ve sertifika programları da dahil olmak üzere tüm çalışmalarda Polis Akademisi Başkanlığı tek yetkili kurum haline getirilmiştir. Yetkileri arttırılan Polis Akademisindeki en önemli değişiklik ise hiç şüphesiz Akademinin sivilleşmesi olmaktadır. İç Güvenlik Yasasına yansımadağı için kamuoyunda hakettiğı şekilde yer bulmamış bu gelişme reformun temel taşıyıcısı olacaktır. Daha önce Harp Akademileri model alınarak kurulduğunu söylediğimiz, neredeyse her kademesinde nihai itibariyle polis memuru olan ve militerize eğitimden geçmiş personelin görev aldığı Polis Akademisinin, küresel ölçekte süregelen 'polislin militerleşmesi' tartışmaları da göz önüne alındığında,⁴¹ personel, düşünce yapısı ve çalışılan konular bakımından sivilleşmesi azımsanamayacak kadar önemli bir gelişmedir. 'Terörle mücadele' ve 'terörizm çalışmaları' önceki yıllarda diğer birçok alanda olduğu gibi Polis Akademisi çatısı altında devam eden akademik çalışmaların da adeta 'varlık nedeni'ni oluşturmuştu. Ancak sivilleşme süreciyle birlikte artık Polis Akademisi en başta polisliğe ilişkin akademik çalışmalar olmak üzere farklı alanlarda eskisinden çok daha yetkin, literatürü iyi tanıyan ve geniş çaplı çalışmalar yapacak duruma gelmektedir. Örneğin, daha önce terörle mücadele ekseninden çıkamayan 'güvenlik çalışmaları' işe güvenlik kavramını 'insan güvenliği' ve 'yiycek güvenliği' gibi daha yeni alt-alanları da tarayarak ve araştırarak işe başlamaktadır.

İç Güvenlik Yasası tartışmalarında gündeme gelmeyen ancak polis reformu açısından oldukça önemli olan bir başka mevzuu polislin insan kaynağını ilgilendirmektedir. Avrupadaki uygulamalardan alınan ilhamla, Türkiye'nin yeni polisleri yeni dönemde ağırlıklı olarak üniversite mezunları arasından seçilecektir. Bu değişikliğin önemi, Gezi protestoları döneminde sıkça iddia edildiğı gibi, 'Y' nesli ve kolluk kuvvetleri arasında var olduğu söylenen uçurum düşünüldüğünde daha rahat anlaşılabilir. 'Y' neslinin çoğunlukla üniversite öğrencilerinden oluştuğı, daha liberal, daha çoğulcu, otoriteyi daha az kabullenen ve yeniliklere çok daha açık gençlerden oluştuğı o dönemde dile getirilmişti. Küresel eğilimlerle de paralel ortaya çıkan bu gelişme ışığında, bu genç kesime polis hizmetlerini sunmanın yeni yolları ve kanallarının bulunması zorunlu hale gelmişti. Üniversite ortamını tecrübe etmiş, eski dönemin aksine militerize eğitimden geçmemiş ve daha profesyonel olması beklenen yeni polis memurlarının polis, vatandaşlık ve hukuk kuralları bağlamında yeni dönemin ruhuna daha uygun hareket etmesi ve daha iyi hizmet vermesi umulmaktadır. Emniyet Teşkilatında şu an %5 civarında olan kadın polis oranının da en kısa zamanda %10 seviyesine çıkarılması için polis alımlarında kadın oranı arttırılmaktadır. Bu iki gelişme kısa zaman içerisinde hem sokaklarda hem de karakollarda daha fazla üniversite mezunu ve daha çok bayan polis amiri ve memuru göreceğimize işaret etmektedir.

41 Jamelle Bouie, "The Militarization of the Police", *Slate*, http://www.slate.com/articles/news_and_politics/politics/2014/08/police_in_ferguson_military_weapons_threaten_protesters.html; Naureen Khan, "Let's put away the toys, boys': Ferguson spotlights police militarization", *Al Jazeera America*, 14 Ağustos 2014, <http://america.aljazeera.com/articles/2014/8/14/police-militarizationfergusonmikebrown.html>

SONUÇ

Hayatın farklı alanlarında birlikte yaşamının altyapısını oluşturan 'kurumlara' (evlilik, bayram ziyaretleri, aile vb.) ilişkin siyaset bilimci Fukuyama şöyle demektedir: "kurumlar özel şartların gerektirdiği talepleri karşılamak için ortaya çıkarlar ancak zamanla şartlar değişir ve kurumlar değişen şartlara ayak uyduramazlar. Bunun bir nedeni bilişeldir: insanlar kafalarında dünyanın ve hayatın nasıl işlediğine dair [zihinsel] modeller geliştirir, bu modellere göre davranır ve bu modellerin zamanının geçtiğine dair güçlü kanıtlar ortaya çıktığında bile bu modellerden vazgeçmek istemezler... kurumlar zaman içerisinde oluşan statükodan kârı olan, 'içeriden kimseler' yaratırlar ve bu kişiler reform taleplerine direnirler."⁴² Herhangi bir ülkenin güvenlik mimarisinde yer alan güvenlik aktörleri reform taleplerine en dirençli aktörlerdir. Bunun bir nedeni bu aktörlerce icra edilen işin son kertede ölüm-kalım mücadelesi olarak 'güvenlik' olması ve 'güvenlik' söz konusu olduğunda 'değişim' fikrinin normalden çok daha endişe verici kabul edimesidir. Diğer nedeni ise, silahlı kuvvetler örneğinde olduğu gibi, bu güvenlik aktörlerinin zaman içerisinde muazzam yasal, sosyal, siyasal ve bazen de ekonomik 'sermaye'/varlık elde etmeleri ve herhangi bir hükümet hâkimiyet alanlarına girerek yapısal ve yasal reform adımları atmaya çalıştığında harcaacak çok fazla 'kurşunları' ve manipüle edecek geniş alanları olmasıdır.

Bu da, Türkiye'nin sivil-asker ilişkilerinde geçirdiği zorlu reform sürecine benzer şekilde, polis reformunun da benzer bir zorlu süreci içereceği anlamına gelmektedir. Bu hususta hiçbir yan etki üretmeyecek, hemen uygulanmaya hazır bir proje ya da sihirli değnek teması beklenmemeli, bahsedilen şeyin ister istemez bir reform süreci olacağı unutulmamalıdır. "Reform, atılan her adımdan doğan sonucun, daha fazla reforma giden yolda bir ara durak olduğu bir süreçtir. Güvenlik Sektörü Reformunun tamamında olduğu gibi, polislik de ülke içi gelişmeler ve sınıraşan tehdit şartları, yeniden kavramsallaştırılan hedefler, değişen demokratik polislik standartları ve siyasal gelişmeler ve polisliğin icra edildiği toplum-devlet ilişkileri kalitesine bağlı olarak değişime açık, uyum gösteren nitelikte olmalıdır."⁴³

42 Francis Fukuyama, "America in Decay".

43 Marenin, "Restoring Policing Systems in Conflict Torn Nations", s.25

Ömer Aslan: Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsünde Öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır. Makaleleri *Turkish Studies*, *British Journal of Middle Eastern Studies*, *Middle East Critique*, *Liberal Düşünce*, *Muhafazakar Düşünce* gibi dergilerde yayınlanmıştır. Ortadoğu ve Güneydoğu Asya'da ordu ve siyaset, askeri darbeler, din ve milliyetçilik ve Türk dış politikası araştırma alanları arasında yer almaktadır.

Güvenlik Sektörü Reformu söz konusu olduğunda polis Türkiye'de güvenlik mimarisinin en önemli aktörlerinden biri olarak ihmal edilemedi.

